

חדשות בוטניות - אתרי חמרה בשרון ליד הדסים

והפעולות לשימורם

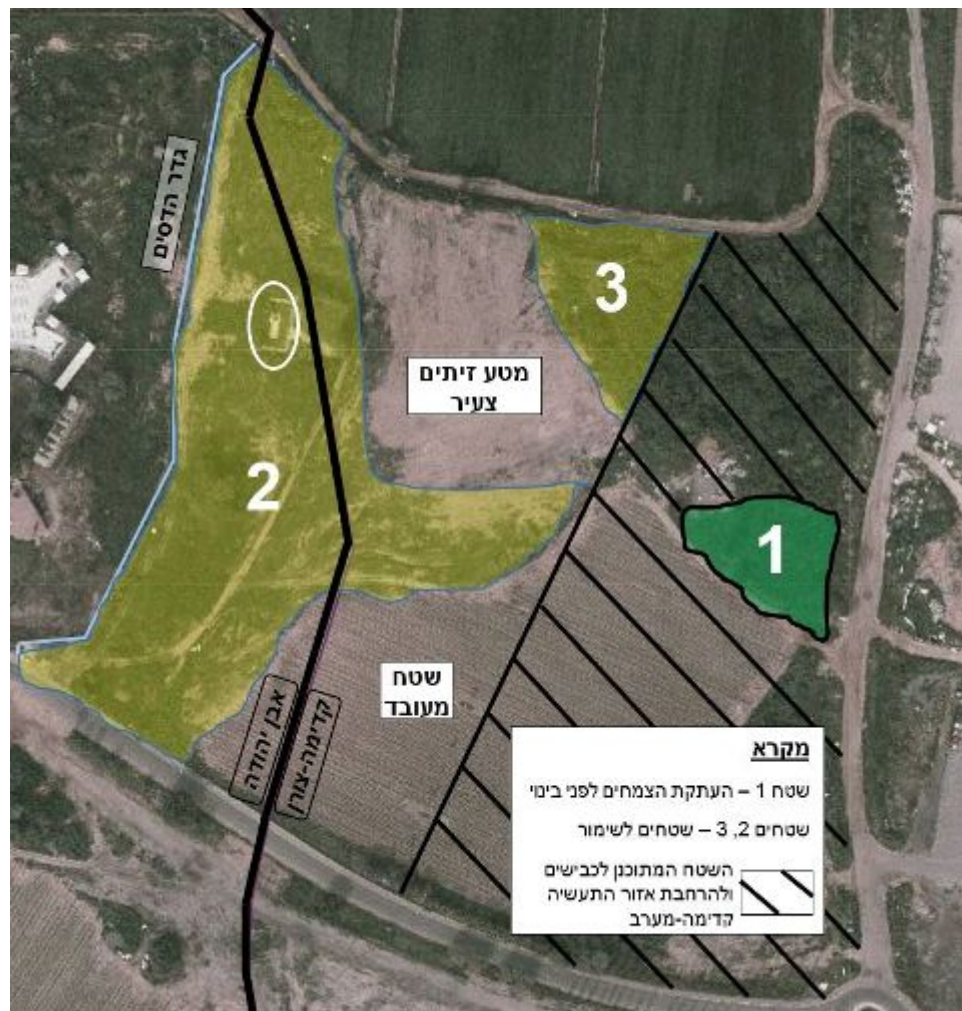
מיקי לפיד, אבן יהודה micky.lapid@gmail.com

בני אליאסון, קדימה-צורן benie@shapirit.com

גדי פולק, מערכת כלנית gadpollak@gmail.com

13/10/2017

ועד ציבורי שקם בקרב קבוצת חובבי טבע מהיישובים קדימה-צורן ואבן יהודה שם לו למטרה לשמור על מתחם הכולל מספר חלקות של קרקע חמרה ממזרח לגדר של כפר הנוער הדסים, בהן גדלה צמחייה אופיינית וייחודית לסוג זה של בית גידול, שכמעט נעלם מנופי השרון (ראו ברשימת הספרות והקישורים המצורפת), ובה גם מצוי בית הקברות של מייסדי כפר הנוער הדסים. על חלק מחלקות אלה (אזור 2 במפה) גדלה בעבר חורשת אורנים מפוארת שנשרפה ב-2011. מאז התאוששה שם צמחיה טבעית המתקרבת בהרכבה לצמחייה האופיינית של קרקעות החמרה טרם העיבוד החקלאי ונטיעת הפרדסים וטרם התרחבות שטחי הבינוי למגורים, תעשייה, מסחר ותחבורה. בנוסף לחלקה שהתאוששה מהשריפה מצויה עוד חלקה סמוכה של חמרה אדומה (חלקה 1 במפה) שעליה מתוכנן לקום אזור תעשייה. הדבר יחייב העתקה של הצמחים הנדירים והמיוחדים המצויים בו ובראשם **איריס הארגמן**.

תצלום אוויר של מתחם צמחי הבר ליד הדסים

לחובבי הטבע באזור מוכרת מהמקום הפריחה היפה של **כלניות, צבעונים, בן-חצב יקינתוני** ובעיקר של **איריס הארגמן** וכן של שפע מינים אחרים. ועם זאת, מצאי הצמחים במתחם לא תועד בעבר ולא נרשם במאגרי נתונים. בימים אלה ערכנו סקר ראשוני במקום (ראו טבלה להלן), אלא שזיהוי הצמחים נעשה בעיקר לפי שלדים יבשים ומכאן שרבים מהצמחים העשבוניים תורמי הפריחה האביבית במקום לא נרשמו בשלב זה.

מימין - אוכלוסייה של איריס הארגמן במתחם צמחי הבר בהדסים המיועדת להעתקה
משמאל - בן חצב יקינתוני בשיא הפריחה במתחם צמחי הבר בהדסים
צילם: בני אליאסון ©, מרץ 2017
להגדלה - לחצו על התמונות

מימין - אלון התבור במתחם צמחי הבר בהדסים. צילם: ישי שמידוב ©
במרכז - מצילות מצויצות במתחם צמחי הבר בהדסים, מרץ 2017. צילם: בני אליאסון ©
משמאל - צבעוני ההרים תת-מין שרוני, מרץ 2017. צילם: בני אליאסון ©
להגדלה - לחצו על התמונות

סקרים נוספים שייערכו בחורף-אביב 2018 יניבו רשימת מצאי מלאה אשר תוכל לספק תמונה מהימנה של הערך הבוטני של השטח, כגון שיעור המינים שבסכנת הכחדה ("אדומים"), המינים האנדמיים, המינים הנדירים, המינים האטרקטיביים מושכי קהל ומאפייני הרכב המינים בכללו.

בשלב זה פועל הוועד הציבורי מול גופי התיכנון בשיתוף עם רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע וכן עם הרשויות המקומיות הרלוונטיות והגיש גם תוכנית מעשית להגנה עליהם ולשימורם.

סקר ראשוני של צמחים בחלקות מתחם צמחי הבר ליד הדסים

הסקר נערך ב-19.9.2017 והקיף את כל החלקות במתחם. בסקר השתתף ישי שמידוב.

מאפיינים עיקריים

שם הצמח

מאפיין חולות וקרקעות חמרה

אדמדמת פלשתית

צמח בסכנת הכחדה, פרח מרשים ואטרקטיבי. גדל אך ורק בהיקף החוף בישראל (אנדמי)

איריס הארגמן

שריד ליער הקדום ששלט על קרקעות החמרה בשרון

אלון התבור

נציג של החורש הים תיכוני, ייתכן שניטע

אלון מצוי

שם הצמח	מאפיינים עיקריים
אלית המפרק	מין דגן אופייני לחולות
אלקנת הצבעים	צמח שרוע בעל פרחים בצבע כחול עד, אופייני לחמרה חולית
אלת המסטיק	התבססה כתוצאה מהפצת ציפורים? בשטח 4 פרטים
אספרג ארוך-עלים	שיח/מטפס שכיח בקרקעות חוליות
אספרג החורש	
ארכובית שבטבטית	
בן-חיסה שרוני	דגן אופייני לחלות וחמרה, אנדמי לישראל
בן-חצב יקינתוני	צמח בעל בצל, האביב עולים עמודי פריחה מרשימים בצבע כחול-לילך
גזר החוף	אופייני לקרקעות חול וחמרה
דרדר קרומי	
זקנן שעיר	
חבלבל החוף	צמח חולות
חומעת ראש-הסוס	מאפיין של קרקעות חמרה חולית
חילף החולות	עשב דגני שבעבר יצר נוף של ערבה על קרקעות החמרה בשרון. אינדיקטור לקרקעות המתאימות לגידול הדרים
חצב מצוי	מבשר סתיו, עמודי פריחה מרשימים בסוף הקיץ
חרצית עטורה	צמח בעל פריחה אביבית שופעת בצהוב-כתום
טיונית החולות	צמח פולש שיש לבערו מהשטח
יבלית מצויה	
כרוב החוף	צמח חולות
לוטוס שעיר	צמח חולות
לוטם מרווני	שיח נמוך בעל פריחה אביבית לבנה, שריד לצומח שיחים שגדל בקרקע חמרה אדומה וחרסיתית
לועית קטנה	
לחך מלבין	
לשון-שור מגובבת	אחד הצמחים האופייניים ביותר לקרקעות הקלות במישור החוף
לשית הצבעים	
מרסיה יפהפיה	צמח חולות
נזרית חופית	צמח חולות
ניסנית זיפנית	
ניסנית שיכנית	צמח חולות
נשרן שעיר	
עוקץ-עקרב ריחני	
פרג נחות	מין הפרג האופייני למישור החוף, צובע באדום את משטחי הפריחה באביב
פרע מסולסל	
צבעוני ההרים	צמח בעל פרחים אדומים ואטרקטיביים, זן שרוני שמיוחד לקרקעות החמרה במישור החוף
צבר מצוי	שרידים מעיבוד קדום?
ציפורנית מגוונת	
קורטם דק	
קידה שעירה	
קייצת מסולסלת	
קצח השדה	מין של חולות בעל מבנה פרח מעניין וייחודי
רגלת הגינה	גדל בשולי השדות המעובדים הגובלים בחלקות המתחם
שום קצר	צמח בצל הפורח בסוף האביב בפריחה סגולה

שם הצמח	מאפיינים עיקריים
שלשי רגלני	גדל בשולי השדות המעובדים הגובלים בחלקות המתחם
שרביטן ריסני	
תורמוס ארץ-ישראלי	אשכולות פרוחה בצבע לבן-תכול, מין ייחודי למישור החוף של הארץ (אנדמי)
תורמוס צר-עלים	
תלתן ארץ-ישראלי	צמח חולות אופייני
תלתן פלשתי	מין תלתן בעל פרחים במבע לבן וורוד, אופייני ביותר לקרקעות החמרה

ספרות עיקרית על צמחיית החמרה של השרון:

[איג א 1938 סקירה על הצומח של חבל הקרקעות הקלים של שפלת הים. ספר מגנס, ירושלים.](#)

פולק ג 1984 מקום טוב באמצע הארץ - צמחיית החמרה בפני כלייה. טבע וארץ כ"ו: 14-11.

[פולק ג ושמידע א 1984 \(עורכים\) הצומח של החמרה והכורכר במישור החוף. רתם 13. הוצאת החברה להגנת הטבע והאוניברסיטה העברית.](#)

לבנוני ט ורוטשילד א 2011 בתי הגידול של הכורכר והחמרה - נקודות החן של מישור החוף. החברה להגנת הטבע.

שמידע א פולק ג ופרגמן-ספיר א 2007 2011 הספר האדום צמחים בסכנת הכחדה בישראל, כרכים א,ב. רשות הטבע והגנים. על **איריס הארגמן** - בכרך א' בעמודים 106-107, בהשתתפות יובל ספיר.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: לפיד מ אליאסון ב פולק ג 2017 חדשות בוטניות - אתרי חמרה בשרון ליד הדסים והפעולות לשימורם, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

[חדשות בוטניות - אתרי חמרה בשרון ליד הדסים והפעולות לשימורם](#)